

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Maria Helena Alvarado Alonso helena.alvarado@uib.cat						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria

Contextualització

L'assignatura Dificultats Específiques d'Aprenentatge és una assignatura obligatòria que pretén contribuir a l'orientació dels futurs mestres en estratègies d'intervenció psicoeducativa amb alumnes que presenten problemes d'aprenentatge, tenint en compte no tan sols les característiques individuals d'aquests, sinó també el context familiar, emocional i educatiu que els envolta. És inicialment dissenyada per a què els futurs professionals estiguin preparats per a atendre la diversitat de l'alumnat, per a què desenvolupin una actitud de respecte davant qualsevol situació d'heterogeneïtat, i per a què es conscienciiïn de la necessitat de treballar en equip per optimitzar la qualitat de la intervenció.

L'assignatura Dificultats Específiques d'Aprenentatge s'imparteixdurant el segon semestre del segon curs de la titulació d'Educació Primària i forma part del mòdul: "Aprenentatge i desenvolupament de la personalitat", dins la matèria "Dificultats d'aprenentatge", juntament amb les assignatures "Educació inclusiva", "Atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu a l'escola", "L'alumnat amb necessitats educatives especials i altes capacitats", "Atenció a la diversitat social, lingüística i cultural a l'escola", i "Intervenció educativa des del context familiar i social de la persona amb discapacitat".

Requisits

L'assignatura "Dificultats Específiques d'Aprenentatge" és de formació bàsica, per tant, no té requisits essencials.

Recomanables

Encara que no és imprescindible, és recomanable haver superat l'assignatura "Psicologia del Desenvolupament", del segon semestre del primer curs d'Educació Primària, ja que és necessari conèixer com i quan es produeixen els canvis psicològics al llarg del desenvolupament, per tal de poder determinar si existeix una dificultat específica d'aprenentatge.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

També es recomana conèixer el procés d'adquisició i ús de la lectura i escriptura. Temàtica impartida a l'assignatura 22112_"Lectura i escriptura inicials" (Segon curs, primer semestre)

Competències

L'assignatura "Dificultats Específiques d'Aprenentatge" té com a principal objectiu adquirir estratègies d'avaluació i intervenció psicoeducativa davant alumnes amb problemes d'aprenentatge. Aquest objectiu general està relacionat amb les següents competències que formen part del pla d'estudis de la titulació de Grau en Educació Primària:

Específiques

- * Identificar dificultats d'aprenentatge, saber informar-les i col·laborar al seu tractament. (1.1.4).
- * Mostrar una actitud de valoració i respecte cap a la diversitat de l'alumnat, independentment de les seves condicions o característiques, i promoure aquesta mateixa actitud entre aquells amb els quals treballi directament. (1.1.8.).

Genèriques

- * Capacitat de crear i adaptar estratègies i materials i mitjans didàctics.(4.1.9.).
- * Capacitat de treballar en equip. (4.2.6.).
- * Creativitat. (4.3.3.).
- * Conèixer els recursos disponibles i saber cercar ajuda. (4.3.6.).

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Al següent apartat es descriuen els continguts que es treballaran al llarg del curs per tal d'assolir les competències establertes.

Continguts temàtics

Bloc 1. Concepte de dificultats d'aprenentatge i legislació vigent

- 1.1. Controvèrsies en la definició de DA
- 1.2. Legislació vigent i les seves conseqüències en el context escolar i familiar

Bloc 2. Identificació i avaluació de les dificultats específiques d'aprenentatge al context escolar

- 2.1. Avaluació versus diagnòstic: qui, quan i com s'avalua i es diagnostica?
- 2.2. Model RtI (Response to Intervention)
- 2.3. Funcions del mestre respecte l'avaluació i identificació de les DA.

Bloc 3. La família i les Dificultats d'Aprenentatge

- 3.1. La importància de la família en la identificació i intervenció amb l'alumnat amb DA

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

3.2. Models d'escola on s'afavoreix la participació de la família en l'escola: l'exemple de les Comunitats d'Aprenentatge.

Bloc 4. Els aspectes socials, motivacionals i emocionals de les dificultats d'aprenentatge

4.1. L'aprenentatge autorregulat: anàlisi de les variables motivacionals, emocionals i cognitives.

4.2. La importància de la identificació i de la consideració dels tres tipus de variables en el disseny de les propostes d'intervenció.

Bloc 5. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de la lectura.

5.1. Què és un dificultat en la lectura?

5.2. Com s'identifica?

5.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar?

Bloc 6. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de l'escriptura.

6.1. Què és un dificultat en l'escriptura?

6.2. Com s'identifica?

6.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar?

Bloc 7. Identificació i intervenció amb les dificultats específiques d'adquisició i ús de les matemàtiques.

7.1. Què és un dificultat en les matemàtiques?

7.2. Com s'identifica?

7.3. Com s'ha d'intervenir des del context escolar?

Metodologia docent

Dins aquest apartat es descriuen la metodologia i les activitats a desenvolupar de forma presencial, que ajuden a adquirir les competències de l'assignatura.

Volum de treball

A continuació, es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i no presencial planificat en relació a les hores i els crèdits.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Exposició dels continguts teòrics	Grup gran (G)	La metodologia emprada serà l'exposició teòrico-pràctica dels tots els continguts de l'assignatura (per part de la professora, professionals que actualment estiguin treballant la temàtica a desenvolupar o alumnat tutoritzat), amb el suport multisensorial necessari per a la seva comprensió. Aquestes sessions s'impartiran per videoconferència i, bàsicament, amb la metodologia "Flipped Classroom" amb la qual es pautarà a l'alumnat una sèrie de tasques prèvies a la sessió per a poder desenvolupar activitats d'anàlisi de casos	32

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			pràctics i d'instruments d'avaluació de dificultats específiques d'aprenentatge; anàlisi i comentari d'articles relacionats amb l'assignatura; debat de material audiovisual relacionat amb les dificultats específiques d'aprenentatge; així com l'anàlisi dels dubtes que poden anar sorgint durant el treball grupal sobre l'anàlisi i la proposta d'intervenció amb un cas propi d'alumne/ a amb dificultats en lectura, escriptura i/o matemàtiques.	
Classes pràctiques	Sessions pràctiques_Seminaris	Grup mitjà (M)	Durant els seminaris l'alumnat treballarà sobre alguns casos pràctics, així com també desenvoluparà unpla de feina on aniràlliurant tasques de cada un dels apartats que conformen el projecte de recerca. Aquestes tasques seran avaluades i tenguades en compte per a determinar la qualificació final dels crèdits pràctics de l'assignatura.	26
Avaluació	Prova d'avaluació final	Grup gran (G)	Es realitzarà una prova escrita de dues hores de durada, a la qual s'avaluaran els coneixements i les competències adquirides corresponents als continguts de l'assignatura, tant teòrics com pràctics.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Treball previ a les sessions presencials	Previ a cada sessió de videoconferència, l'alumnat, individualment, haurà de treballar els documents que la professora li vagi facilitant per tal de poder desenvolupar les activitats d'aprenentatge que es faran durant la sessió teòrica.	30
Estudi i treball autònom en grup	Projecte de recerca	Els alumnes desenvoluparan un projecte de recerca sobre algun tema relacionat amb les dificultats específiques d'aprenentatge.	60

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Per aprovar l'assignatura i realitzar la mitja amb els treballs,serà imprscindible haver aprovat la prova d'evaluació final de juny

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

Sessions pràctiques_Seminaris

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Durant els seminaris l'alumnat treballarà sobre alguns casos pràctics, així com també desenvoluparà unpla de feina on aniràlliurant tasques de cada un dels apartats que conformen el projecte de recerca. Aquestes tasques seran avaluades i tengudes en compte per a determinar la qualificació final dels crèdits pràctics de l'assignatura.

Críteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Prova d'avaluació final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà una prova escrita de dues hores de durada, a la qual s'avaluaran els coneixements i les competències adquirides corresponents als continguts de l'assignatura, tant teòrics com pràctics.

Críteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 60% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 80% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Treball previ a les sessions presencials

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Sistemes d'autoavaluació (no recuperable)
Descripció	Previ a cada sessió de videoconferència, l'alumnat, individualment, haurà de treballar els documents que la professora li vagi facilitant per tal de poder desenvolupar les activitats d'aprenentatge que es faran durant la sessió teòrica.

Críteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Projecte de recerca

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Els alumnes desenvoluparan un projecte de recerca sobre algun tema relacionat amb les dificultats específiques d'aprenentatge.

Críteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A continuació es descriuen uns recursos bibliogràfics orientatius que poden ésser d'utilitat a l'alumne per a completar i ampliar els continguts treballats a l'assignatura. Tot i així, s'aniran lliurant els documents necessaris per al treball de cada un dels blocs a partir de les pàgines web penjades a la plataforma de Campus Extens.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

Bibliografia bàsica

Llibre/Manual

Rigo, E. (2006). Las dificultades de aprendizaje escolar. Manual práctico de estrategias y toma de decisiones. Barcelona: Ars Medica

Recull una proposta interdisciplinari integrada dels darrers enfocaments en relació al tractament de les dificultats d'aprenentatge. A més, aporta pautes d'intervenció per poder ser desenvolupades en el context escolar i familiar.

Revista

Journal of Learning Disabilities (LDX): proporciona sèries monogràfiques on es tracten temes en profunditat en el camp de problemes d'aprenentatge, articles amb extenses revisions bibliogràfiques, treballs teòrics, articles d'investigació qualitativa i quantitativa, així com articles d'intervenció. Editor: H. Lee Swanson University of California at Riverside, USA. Published by the Hammill Institute on Disabilities and SAGE

Bibliografia complementària

Aguilera, A. (Coord). (2004). *Introducción a las Dificultades del Aprendizaje*. Madrid: Mc Graw-Hill

Alonso, J. (1991). *Motivación y aprendizaje en el aula*. Madrid: Santillana.

Bahban, M. (1990). *La adquisición precoz de la lectura y la escritura*. Madrid: Aprendizaje-Visor.

Baumann, J.F (1990). *La comprensión lectora*. Madrid: Aprendizaje-Visor.

Bryant, P. y Bradley, L. (1998). *Problemas infantiles de lectura*. Madrid: Alianza.

Camps, A. (1994). *L'ensenyament de la composició escrita*. Barcelona: Barcanova.

Cassany, D. (1993). *Reparar l'escriptura*. Barcelona: Graó/ICE UAB.

Comellas, MJ (2009). *Familia i escola: compartir l'educació*. Barcelona: Graó

Condemarin, M. Y Chadwick, M. (1990). *La enseñanza de la escritura: Bases teóricas y prácticas*. Madrid: Aprendizaje Visor.

Cooper, J.D. (1990). *Cómo mejorar la comprensión lectora*. Madrid. MEC. Aprendizaje-Visor.

Corbalán Yuste, F. (2011). *Mates de cerca*. Barcelona: Graó

Cratty, B.J. (1982). *Desarrollo perceptual y motor en los niños*. Barcelona: Paidós

Crovetti, G (1984). *Educación lógico-matemática*. Cincel. 2 vol.

Crowder, R.G. (1985). *Psicología de la lectura*. Madrid: Alianza.

Cunningham, C. y Davis. H. (1988). *Trabajar con los padres*. Siglo XXI. Madrid.

Dockrell, J. y McShane, J. (1997). *Dificultades de aprendizaje en la infancia*. Barcelona: Paidós.

Farnham-Diggory, S. (1980). *Dificultades de aprendizaje*. Madrid: Morata

Ferreiro, E. y Teberosky, A. (1980). *Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño*. Madrid: Siglo XXI.

Ferreiro, E. y Gómez, M. (1982). *Nuevas perspectivas sobre los procesos de la lectura y escritura*. Madrid: Siglo XXI

Frostig.M y Muller.H (1986). *Discapacidades específicas de aprendizaje en niños*. Madrid: Médica Panamericana.

García Vidal, J. y Manjón, D.G. (2000). *Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Madrid: ESO

García, J.N. (1995). *Manual de dificultades de aprendizaje*. Madrid: Narcea.

Jiménez.J.E. y Ortiz.M.R (1995). *Conciencia fonológica y aprendizaje de la lectura*. Madrid: Síntesis.

Macarulla, I. y Saiz, M. (coord.) (2009). *Bones pràctiques d'escola inclusiva. La inclusió d'alumnat amb discapacitat: un repte, una necessitat*. Barcelona: Graó

Masson, S. (1985). *La reeducación psicomotriz y el examen psicomotor*. Gedisa. Barcelona.

Mayor, J.; Suengas, A.; González Marqués, J. (1993). *Estrategias metacognitivas. Aprender a aprender y aprender a pensar*. Madrid: Síntesis.

Maza, C. (1989). *Conceptos y numeración en la educación infantil*. Madrid: Síntesis.

Mercer, C.D. (1987). *Dificultades de Aprendizaje*. 2 volúmenes. Ceac. Barcelona.

Miranda, A.; Fortes, C.; Gil, M. (1998). *Dificultades en el aprendizaje de las matemáticas. Un enfoque evolutivo*. Málaga: Aljibe

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

- Miranda, A.; Vidal-Albarca, E.; Soriano, M. (2008). *Evaluación e intervención psicoeducativa en dificultades de aprendizaje*. Madrid: Pirámide.
- Miranda, A. y Santamaría, M. (1986). *Hiperactividad y Dificultades de aprendizaje*. Promolibro. México.
- Molina, S. (1993). *Programa para el desarrollo de estrategias básicas de aprendizaje*. Madrid: CEPE.
- Molina, S. (1993). *Programa para el desarrollo de la capacidad lectora*. Madrid: CEPE
- Nemirovsky Myriam (coord.), Dolores Armas, María Jesús Cosío, et al (2009). *Experiencias escolares con la lectura y la escritura*. Barcelona: Graó.
- Nicasio García, J. (1995). *Manual de dificultades de aprendizaje. Lenguaje, lecto-escritura y matemáticas*. Madrid: Narcea.
- Osman, B. (1988). *Problemas de aprendizaje: un asunto familiar*. Trillas. Mexico.
- Pascual Díez, J. *Evaluar la lengua en el aula*. Universidad de Oviedo.
- Planas, N. i Alsina, À (Coords.) (2011). *Educación matemática y buenas prácticas en Infantil, primaria, secundaria y educación superior*. Barcelona: Graó.
- Rivas Torres, R. M.; Fernández Fernández, P. (1996). *Dislexia, disortografía y disgrafía*. Madrid: Pirámide.
- Roca, N. (1995). *Escritura y necesidades educativas especiales*. Madrid: Aprendizaje, S.L.
- Romero, J.F (1990). *Dificultades en el aprendizaje*. Promolibro. Valencia.
- Rudduck i Flutter (2007). *Cómo mejorar tu centro escolar dando voz al alumnado*. Madrid: Morata
- Salo, N. (1990). *La parla a la classe*. Ceac. Barcelona.
- Samper, Ll. (ed.) (2000). *Familia, cultura y educación*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.
- Santibañez, J. y Sierra, J. (1989). *La evaluación de la escritura*. CEPE. Madrid.
- Santiuste, V. y Beltrán, J. (1998). *Dificultades de Aprendizaje*. Madrid: Síntesis
- Smith, F. (1990). *Para darle sentido a la lectura*. Madrid: Aprendizaje-Visor.
- Smith, C.B y Dahl, K.L. (1989). *La enseñanza de la lectoescritura: un enfoque interactivo*. Aprendizaje-Visor. Madrid.
- Solé, I. (1992). *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó.
- Suárez, A (1995). *Dificultades en el aprendizaje*. Madrid: Santillana.
- Suárez, A. (1995). *Dificultades en el aprendizaje. Un modelo de diagnóstico e intervención*. Madrid: Santillana -Aula XXI.
- Teberosky, A. (1987). *Psicopedagogía del llenguatge escrit*. IME. Barcelona.
- Tough, J. (1989). *Lenguaje, Conversación y educación: El uso curricular del habla en la escuela desde los siete años*. Aprendizaje-Visor. Madrid.
- Vieiro, P.; Peralbo, M y García, J.A. (1997). *Procesos de adquisición y producción de la lectoescritura*. Madrid. Aprendizaje-Visor.

Altres recursos

Llocs web

1. Per a més informació sobre les Dificultats d'aprenentatge a nivell internacional: <http://www.ldonline.org/about/partners/njcd/archives>
2. Per a més informació sobre el model RtI (Response to Intervention), amb recursos per a docents i famílies: <http://www.rtinetwork.org/>
<http://www.rti4success.org/>
<http://BuildingRTI.utexas.org>
3. Per a conèixer i compartir experiències d'aula entorn la lectura i escriptura: <http://apliense.xtec.cat/arc/ques-l-arc>
L'ARC és un espai al servei dels mestres i del professorat per compartir propostes docents de qualitat associades a les competències bàsiques i al currículum que té les següents característiques:
És una plataforma per compartir experiències d'aula, on qui vol pot fer aportacions i tothom pot prendre, adaptar i utilitzar el que necessita.
Acull propostes de procedència i estils diversos per tal de respectar i donar suport a diferents sensibilitats i necessitats docents.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22118 - Dificultats Específiques d'Aprenentatge
Grup	Grup 3, 2S, GEDP, GEP2
Guia docent	C
Idioma	Català

Utilitza el currículum com a organitzador de les propostes i, alhora, el posa en acció facilitant cerques a partir de continguts curriculars, de competències i de relacions interdisciplinàries.

4. Programa tutorial per a l'ensenyament de la lectura: Jiménez, J.E., Rodríguez, C., Crespo, P., Suárez, N., Guzmán, R., O'Shanahan, I., et al (2012). Letra: ([www.programaletra.ull.es](http://www.programalettra.ull.es)). Universidad de La Laguna.

5. Programa Glifing

